

LANGETERMIJNVISIE VAN DE VLAAMSE OVERHEID INZAKE VISSERIJ EN VISSERIJBEHEER

Johnny Demaiter

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Landbouw- en Visserijbeleid (ALVB)
Treurenberg 16, B-1000 Brussel, België

Inleiding

De langetermijnvisie van de Vlaamse overheid inzake visserij en visserijbeheer is neergelegd in het onderdeel "Zeevisserij" van de beleidsnota Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid. Deze beleidsnota is de uitwerking van het Vlaams Regeerakkoord 2004-2009, voor wat de beleidsdomeinen landbouw en visserij betreft.

Langetermijnvisie

Samengevat komt de Vlaamse visie inzake visserij hierop neer:

- De Vlaamse overheid kiest voor het behoud van een onafhankelijke en rendabele Vlaamse zeevisserij. Ze dient hierbij echter rekening te houden met de doelstellingen en de beperkingen opgelegd door het Europees Gemeenschappelijk Visserijbeleid (GVB).
- De Vlaamse overheid zal er alles aan doen om te wegen op het Europees besluitvormingsproces door een actieve betrokkenheid bij en opvolging van het GVB. Het blijft evenwel aan de actoren van de Vlaamse visserijsector zelf om het GVB op het terrein te realiseren.
- Een soepele samenwerking tussen alle actoren is een absolute "must".
- Een vereenvoudigd quotabeheer en een aangepast vlootbeleid, waarbij gestreefd wordt naar de bestending van het klein vlootsegment.
- Een goede omkadering, zowel vanuit financieel oogpunt als vanuit onderzoek en voorlichting, moeten ertoe bijdragen dat de Vlaamse vissers op een rendabele maar ook ecologisch verantwoorde manier kunnen blijven vissen.

Kwaliteit, innovatie, samenwerking en verjonging zijn de sleutelbegrippen waarvan vertrokken wordt en die gestalte moeten geven aan voornoemde langetermijnvisie. Concreet wordt dit vertaald in vijf sleutelelementen voor het beleid:

- Het quotabeheer, het vlootbeleid en de organisatie van de afzet worden samen met de sector geëvalueerd en zo nodig aangepast.
- De modernisering van de vloot, de uitrusting van de vissershavens en de visverwerkende sector blijven prioritair bij de besteding van de Europese en Vlaamse middelen.

- Een betere communicatie en samenwerking tussen wetenschappelijk onderzoek en sector moeten de voorgestelde beleidsopties een breder draagvlak geven.
- Onderzoek naar nieuwe visserijmethodes en de mogelijkheden voor maricultuur als bijdrage tot een meer duurzame visserij.
- Intersectoraal, interbestuurlijk en interdepartementaal overleg over de manier waarop het visserijonderwijs en de beroepsopleiding van vissers in de toekomst het best georganiseerd worden.

Invulling van de beleidsnota

Vloot- en quotabeleid

In overleg met de Minister-president en zijn Kabinet wordt topprioriteit gegeven aan het vloot- en quotabeleid. Bedoeling is voor beide beleidsaspecten zo snel mogelijk tot twee afzonderlijke Besluiten van de Vlaamse Regering te komen.

Inzake vlootbeleid is het zo dat de Belgische vloot sinds eind december 2004 opnieuw voldoet aan de Europese referentieniveaus, te weten: een totaal vermogen van 66.670kW en een totale tonnenmaat van 23.289BT. Dit kon gerealiseerd worden via een beperkte slooprondte in de herfst van 2004. Aldus werd 711BT uit de vaart genomen, wat de poort opende om opnieuw van Europese en Vlaamse subsidies te kunnen genieten voor moderniseringswerken aan boord van vissersvaartuigen. Verder vraagt de sector een verhoging van de limiet van 957kW (1300pk) naar 1105kW (1500pk), waardoor samenvoeging van motorvermogen mogelijk wordt. Het Vlaams Visserijcomité heeft dit positief geadviseerd en de Vlaamse overheid is bereid dit advies te volgen. Daarnaast echter, moeten de specifieke noden van het klein vlootsegment onderzocht worden, en moet de impact van een gedifferentieerd beleid naar groot en klein segment terdege geëvalueerd worden.

Inzake quotabeleid werd, in samenwerking met Policy Research Corporation (PRC) en op basis van gegevens afkomstig van de Dienst Zeevisserij (logboekgegevens van de Belgische vissersvaartuigen), onderzoek verricht naar de Belgische quotabenuutting gedurende de laatste jaren, voor zowel de doelsoorten (tong, schol, kabeljauw) als de niet-doelsoorten (zeeduivel, tongschar, wijting, tarbot, enz.) van de vloot. Voor 2004 kunnen volgende conclusies worden getrokken:

- Rekening houdend met de overdrachten naar 2005, was de quotabenuutting voor schol en tong in 2004 100%. De benutting voor kabeljauw bedroeg 94%.
- De quota voor niet-doelsoorten blijven vaak onderbenut. Daarbij dienen we echter op te merken dat de quotaruil er voornamelijk op gericht is niet-doelsoorten in te ruilen voor doelsoorten. Duurdere en gegeerde soorten zoals tarbot en griet zijn nagenoeg 100% benut, terwijl zeeduivel in grote mate wordt weggevoerd.

Via een betere sturing, in samenwerking met de sector, moet het doenbaar zijn om de quotabenuutting nog verder te optimaliseren. Mogelijke pistes die kunnen bewandeld worden zijn:

- Een doordachte promotiestrategie (bvb. Vis van het jaar), gestuurd vanuit de VLAM, maar ondersteund door de visserijsector (individuele reders, Rederscentrale, SDVO). Zorgvuldig opgezette promotiecampagnes kunnen de vraag stimuleren en aldus bijdragen tot een grotere aanvoer en een betere benutting van de quota.
- De voortzetting en uitbreiding van de samenwerking tussen de Dienst Zeevisserij en de Quotacommissie, om te komen tot een doeltreffender "real-time" beheer van de quota.
- Het optimaliseren van de ruilpakketten met andere EU-landen. Niet vasthouden aan vastgeroeste patronen, maar pro-actief op zoek gaan naar potentiële en voor België gunstige ruilpartners.
- Acties gericht op een snellere inlevering van de logboeken aan de Dienst Zeevisserij. Een goed quotabeheer is immers afhankelijk van volledige en nauwkeurige data. Bewustmaking en ondersteuning door de Rederscentrale en de Stichting voor Duurzame Visserij Ontwikkeling (SDVO) is hier noodzakelijk.

Belangrijk is echter ook de vraag met welke efficiëntie de quota onder het huidige quotabeheerssysteem kunnen worden opgevisd. Het is best denkbaar dat alternatieve of iets bijgestuurde systemen een efficiëntere, m.a.w. bedrijfseconomisch interessantere visserij toelaten, al dan niet gekoppeld aan een quasi-totale benutting van de Belgische quota. Het moet evenwel duidelijk zijn dat, voor wat 2005 betreft, het huidige quota-systeem onverkort van kracht blijft, te weten: dagplafonds met een afrekening per visreis; de kW-regeling voor tong in de Noordzee en de Golf van Biskaje; en de kW-proefprojecten voor schol in de Noordzee, tong in ICES-gebied VII-f-g en kabeljauw in ICES-gebieden VII-b-k en VIII.

De administratie ziet een aantal mogelijke alternatieven voor het bestaande quota-beheerssysteem. Ongeacht het type beheerssysteem waarvoor uiteindelijk gekozen wordt, is het van essentieel belang dat het systeem door alle betrokken partijen (sector én overheid) gedragen wordt. Daarom wordt door de administratie voorgesteld om een diepgaand onderzoek uit te voeren naar de effecten op vaartuigniveau van alternatieve beheerssystemen, en naar het draagvlak voor de alternatieven, op basis van een bottom-up onderzoek bij middel van een exhaustieve bevraging van alle reders.

Modernisering van de vloot, uitrusting van de vissershavens en de visverwerkende sector

Een tweede sleutelement is het bevorderen van de modernisering van de vloot, de uitrusting van de vissershavens en de visverwerkende sector met Vlaamse en Europese middelen.

Het Financieringsinstrument voor de Vlaamse Visserij en Aquacultuursector (FIVA) levert de nodige inspanningen om in het kader van het voorzichtig budgettair beleid van de Vlaamse Regering te voldoen aan alle reeds aangegane en toekomstige verbintenissen.

Andere bezorgdheid – zij het op iets langere termijn – is het nieuw Europees financieringsinstrument voor de visserij, met name het Europees Visserijfonds (EVF), dat op

stapel staat voor de periode 2007-2013, en dat het huidige Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV) vervangt. Ofschoon het Commissievoorstel inzake het EVF heel wat kwaliteiten in zich draagt, heeft de Vlaamse overheid toch enkele fundamentele bezwaren:

- De noodzaak tot nationale aanpak. Dit is niet meer van deze tijd. Vlaanderen staat wat de zeevisserij betreft toch op eigen benen.
- De beperking van de betoelagingsmogelijkheden voor investeringen in de vloot. Dat steun voor nieuwbouw niet meer kan bij een dramatisch lage stand van de visstocks is aanvaardbaar, maar een verdere beperking van de mogelijkheden om de vloot te moderniseren is betwistbaar.
- De beperking van de steun voor aquacultuur en de verwerkende sector tot kleine en zeer kleine bedrijven. Deze beperking gaat te ver, en steun voor middelgrote ondernemingen moet mogelijk blijven.

De komende weken en maanden wordt hierover verder onderhandeld in het kader van de Europese Raad van Ministers van Landbouw en Visserij. Na de uiteindelijke goedkeuring door de Raad, volgt dan de concrete invulling van het Vlaams operationeel programma voor de periode 2007-2013.

Betere communicatie en samenwerking tussen het onderzoek en de sector

In het huidige adviesvormingssysteem ter ondersteuning van het GVB, formuleren wetenschappers jaarlijks beheersadviezen op basis van zowel visserijafhankelijke als visserijonafhankelijke gegevens. De voorbije jaren is er echter sprake van een zeker onbegrip vanuit de sector, en met name het biologisch visserijonderzoek is steeds vaker voorwerp van kritiek. Er is duidelijk nood aan betere communicatie tussen de betrokken actoren, en aan een betere doorstroming van informatie van de wetenschappers naar de sector toe, én omgekeerd. De beheersadviezen spelen een cruciale rol, zowel bij de jaarlijkse TAC en quotabeslissingen, als bij de eventuele noodzaak tot invoering van diverse Europese beheers- en herstelplannen. Dat de toevoer van gegevens vanuit de bedrijfssector hierbij essentieel is, hoeft geen betoog. Op korte termijn moet een betere communicatie en samenwerking leiden tot een betere verstandhouding tussen visserijsector en wetenschappers, en op iets langere termijn tot een grotere responsabilisering van de sector bij de uitbouw van duurzame exploitatievormen. Correcte vangstgegevens zijn hierbij cruciaal. Gehoopt wordt dat de invoering van het elektronische logboek dat de Europese Commissie weldra op tafel zal leggen, hiertoe zal bijdragen.

Deze studiedag is een aanzet tot een betere communicatie en samenwerking. Het mag hier echter niet bij blijven. Er moet verder nagedacht worden hoe de beoogde betere communicatie en samenwerking structureel kan aangepakt worden. De Stichting Duurzame Visserijontwikkeling (SDVO) kan hierin, samen met de Vlaamse overheid, een richtinggevende rol spelen, terwijl het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) een partner kan zijn bij het overbrengen van de resultaten uit het wetenschappelijk onderzoek naar het brede publiek en bij het opzetten van sensibiliseringsacties.

De Vlaamse overheid is van mening dat een actieplan de meest aangewezen weg is om dit onderdeel van de beleidsnota "visserij" te realiseren. In dit actieplan kunnen de grote krijtlijnen geschetst worden, die dan, in een later stadium, middels concrete acties uitgevoerd worden.

Overige sleutelementen of deelaspecten ervan

Doelbewust wordt in de beleidsnota "visserij" niet dieper ingegaan op de concrete invulling van sommige sleutelementen of deelaspecten ervan. De reden hiervoor is dubbel. Enerzijds wil de Vlaamse overheid de sector zélf van dichtbij betrekken bij de uitwerking van het beleid. Anderzijds is binnen de Vlaamse overheid de reflectie nog niet ver genoeg gevorderd om met een concrete invulling naar buiten te komen. Het betreft in het bijzonder:

- De doorlichting van het klein vlootsegment en de kustvisserij.
- De veilplicht en de coördinatie van de afzet in het kader van het sleutelement Quotabeheer, vlootbeleid en organisatie van de afzet.
- De prioriteiten en de financiering van het visserijonderzoek, meer bepaald de data-verzameling en adviesverstrekking, alsook de oriëntatie van het onderzoek naar nieuwe visserijmethodes en maricultuur.
- De vorming van de bemanningsleden in de zeevisserij en de beoogde verjonging, met in het bijzonder de optimale organisatie van het visserijonderwijs.

Besluit

De invulling van de beleidsnota is inmiddels gestart, en het is voor de administratie een uitdaging en een topprioriteit om de vooropgezette doelstellingen stuk voor stuk te helpen concretiseren. De Vlaamse overheid, de Minister-president en zijn Kabinet en de administratie rekenen hierbij op de loyale medewerking vanwege de sector.

Informatiebronnen

De Beleidsnota Landbouw, Zeevisserij en Plattelandsbeleid van de Vlaamse Regering is beschikbaar op de website www2.vlaanderen.be/ned/sites/landbouw/beleid.html#beleidsnota.